

УДК 711

Ю. Л. Богданова

*старший викладач кафедри
Дизайну архітектурного середовища*

М. А. Висоцька

*студентка четвертого курсу кафедри
Дизайну архітектурного середовища
Національного Університету «Львівська політехніка»*

РОЗВИТОК КУРОРТНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВЛЕННЯ ПРИКАРПАТЬСЬКА

Анотація: стаття присвячена вивченню поняття реабілітаційних центрів. Розглядається необхідність та можливість розвитку сучасної реабілітації в Західній Україні. Подано історію виникнення та сучасні передумови економічного становлення Прикарпатська.

Ключові слова: Дрогобицька область, регіоналізація, «Галицька асамблея», Прикарпатськ, промисловість, реабілітаційний центр.

Стан проблеми.

У статті порушено ряд проблем, які потребують нагального вирішення:

- Побудова реабілітаційних центрів для вирішення проблем пов'язаних із фізичним та психологічним травматизмом населення, яке повернулося із зони АТО.
- Економічний розвиток регіонів України в цілому і Прикарпатська зокрема.

Актуальність і новизна.

Підняті у статті питання регіоналізації, наслідків проведення АТО, необхідності створення реабілітаційних центрів часто висвітлюються на телебаченні, шпальтах газет, навколо них ведуться дискусії в інтернет-публікаціях. Проте не було подано чітких рекомендацій про локалізацію реабілітаційних об'єктів та пов'язане з цим економічне відродження регіону Західної України.

Особистий вклад авторів у дослідження.

На кафедрі Дизайну архітектурного середовища Національного Університету «Львівська політехніка» викладачами та студентами, під керівництвом професора Проскуракова В.І., було розроблено ряд проектів, які мали на меті відродження Прикарпатська. До цих науково-практичних реалізацій було залучено ряд закордонних партнерів, з якими опрацьовувалися як спільні, так і індивідуальні проектні рішення. Становлення та розвиток

реабілітаційних центрів на цій території – це ще один варіант в рамках більшого за масштабом проекту.

Виклад основного матеріалу.

Сьогодні у владних структурах часто порушується питання регіоналізації України, яке досі залишається відкритим. У США, Німеччині, інших країнах існує регіональний устрій. І це позитивно впливає на їхній розвиток. У нас збільшення чи зменшення територій областей відбувається досить штучно, бо автори цієї ідеї переконані, що в результаті адміністративного перерозподілу вдасться поділити економічні та соціальні показники окремих регіонів. І якби дійсно визначальними в цьому процесі були лише економічні фактори, можна було б сподіватися на позитивний результат від втілення цієї ідеї в життя.

Однак, економіка в наших умовах не має самодостатнього значення, бо в сферу її діяльності втручається політика — і тоді хороші ідеї нівелюються повністю [1]. Так у 1991 р., за ініціативи В'ячеслава Чорновола, була створена «Галицька асамблея», до якої увійшли Івано-Франківська, Львівська та Тернопільська області. На її сесіях було затверджено угоду про основні принципи співпраці між обласними радами цих областей у політичній, економічній, торгівельній, науково-технічній, гуманітарній і культурній сферах для піднесення життєвого рівня населення в умовах наростання економічної кризи у радянському суспільстві. Під час роботи «Галицької асамблеї» була прийнята ухвала «Про єдність українських земель», яка стверджувала, що основою для возз'єднання українських земель у кордонах однієї держави є Акт злуки УНР та ЗУНР від 21 січня 1919 р., і засудила будь-які намагання порушити територіальну цілісність України [2]. Через те, що визначальними виявилися не економічні, а політичні й ідеологічні засади «Галицька асамблея» не діє.

Сьогодні дедалі частіше постає питання неспроможності центру у повній мірі вирішувати проблеми регіонів. Виникає нагальна потреба делегувати регіонам більше повноважень за умови проведення економічних реформ. Усі ці «за і проти» повинні знайти своє відображення в проекті закону про регіональну соціально-економічну політику, над яким працюють декілька груп учених, депутатів, представників уряду.

Так, нещодавно, на сесії Львівської обласної ради прозвучало звернення групи депутатів з пропозицією відновлення Дрогобицької області, яка була створена 60 років тому. За час її існування Трускавець набув статусу бальнеологічного курорту, стали до ладу такі потужні гіганти як Стебницький калійний, Роздольський сірчаний, Жидачівський картонно-паперовий комбінати, Миколаївський цементний завод.

Найчастіше про існування Дрогобицької області згадують львів'яни. Її було утворено 4 грудня 1939 р. у результаті приєднання до УРСР західноукраїнських земель. Станом на лютий 1940 р. область поділялася на 30 районів. Межі області кілька разів змінювалися. У березні 1945-го до Польщі, згідно з радянсько-польським договором, відійшли Бірчанський і Ліськівський райони, а також західна частина Перемишлянського району з містом Перемишль. У травні 1948 року до Польщі відійшли Медиківський район, а в 1951-му – Нижньо-Устрицький район. На момент скасування область складалася з 20 районів і чотирьох міст обласного підпорядкування (Дрогобич, Борислав, Самбір, Стрий). Ця територія відзначалася високим рівнем урбанізації: 1956-го у Дрогобичі проживало 37 тис. мешканців, у Стрию – 36 тис., у Бориславі – 30 тис., порівняно великими були також Самбір, Трускавець, Моршин. Близькість трьох міст – Дрогобича, Борислава, Трускавця – та бурхливий повоєнний розвиток спричинили у 1960-1970-х р.р. чутки про проект їх об'єднання у єдине місто Прикарпатське, дорогами якого мав ходити тролейбус. Проект тоді так і не реалізували, але про нього згадують дотепер.

Хоча сьогодні прийнято швидше негативно згадувати про радянський період, але заперечити економічний розквіт Дрогобицько-Бориславського промислового району (з потужними нафтовидобувною і нафтопереробною галузями) у повоєнні роки неможливо. Під час війни промисловість області була практично зруйнованою (нафтопереробні підприємства розбомбили німці ще 10 вересня 1939 р., газові свердловини у Дашаві і Угерському палали, були зруйновані газопровідні станції і газопроводи, мости через річки Стрий та Дністер). Американська авіація 25 червня 1944 р. скинула 140 тонн бомб на Дрогобиччину. Тоді повністю згоріла рафінерія.

Після війни відбудову господарства області провели в дуже короткі терміни, що свідчить про ентузіазм та самопожертву людей. Дашавський газ пустили на потреби Києва та Москви. У 1956 р. Стрийський газопромисел, Опарське та Угерське родовища давали 13,5 млн. куб. м. газу. Опарське газове родовище, оснащене новою технікою, постачало газ Дрогобичу, Самбору, Бориславу, Трускавцю, а також у сусідню Польщу. Виробництво цементу на Миколаївському цементному заводі, що тоді входив до Дрогобицької області, збільшилося удвічі. На базі старих лісопильних заводів у Дрогобичі, Самборі, Стрию, Добромилі, Сколему було створено великі деревообробні комбінати. Уведено в дію картонно-паперовий комбінат у Жидачеві. Найбільшим підприємством харчової промисловості на території області був Ходорівський цукровий завод. У 1956 р. запрацював великий цукровий завод у Самборі.

Швидко розвивалась і галузь освіти. Окрім 776 загальноосвітніх шкіл було відкрито і серію спеціалізованих закладів: Технікум механізації сільського

господарства у Стрию, Зоотехнікум у Бережниці, Електромеханічний та Нафтовий технікуми у Дрогобичі, Торгівельний технікум у Самборі. У 1940-му р. було відкрито перший вищий навчальний заклад регіону – Дрогобицький учительський інститут, що тоді мав три факультети: фізико-математичний, мовно-літературний та історичний.

Дрогобицьку область ліквідували та включили до складу Львівської 21 травня 1959 р. Сьогодні Дрогобицький район охоплює 113 населених пунктів, серед яких три міста обласного підпорядкування: Дрогобич, Борислав, Трускавець [3].

Основною причиною ліквідації Дрогобицької області послужив суб'єктивний, не обґрунтований на економічних розрахунках волонтаристський підхід тодішнього керівництва СРСР та УРСР до проблем розвитку регіону. Хоча відповідно до радянських норм місто Дрогобич досі має необхідні атрибути обласного центру – ВНЗ та театр (Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І.Франка та Львівський академічний обласний музично-драматичний театр ім. Ю. Дрогобича).

Що сьогодні може дати регіону відновлення Дрогобицької області?

З огляду на економічну кризу та існуюче безробіття (в Дрогобичі закрилося останнє велике підприємство – 2-ий нафтопереробний завод), зубожілість населення, масову міграцію населення за кордон у пошуках «кращої долі» спогади про економічний розквіт Прикарпатська видаються подібними на казку. На фоні надзвичайно поганої економічної ситуації у Самборі та Бориславі курорти Трускавець, Моршин та Східниця все ж розвиваються.

Можливо вже тепер необхідно думати про створення на їх базі рекреаційно-курортної Дрогобицької області на зразок Івано-Франківської, Чернівецької та Закарпатської областей, не чекаючи прийняття Закону України «Про адміністративно-територіальний устрій в Україні». Відновлення Дрогобицької області в її історичних кордонах дало би потужний поштовх для бурхливого економічного та соціального розвитку даного регіону. Господарники не просто хочуть у своїх регіонах залишити кошти, які віддаються у центр, а хочуть довести, що можуть на місцях господарювати набагато ефективніше.

Можливо сьогодні, у зв'язку з тим, що курорти Прикарпатська розвинені на достатньо високому рівні необхідно почати економічне піднесення регіону саме з вдосконалення цієї галузі. Адже стихійність забудови Трускавця та Моршина просто вражають. До того ж революційні та військові події у нашій державі призвели до великої кількості поранених, що потребують фізичного та

психологічного відновлення. Тому на базі бальнеологічних курортів можна створити реабілітаційні центри, які є надзвичайно актуальними сьогодні.

Реабілітаційний центр - це організація, де займаються фізичним, соціальним і психологічним відновленням людей, які перенесли хвороби нервової системи, опорно-рухового апарату, органів чуттів, а також наявних психічних відхилень, які можуть супроводжуватися відхиленнями у поведінці. За профілем реабілітаційні центри поділяються на ортопедичні, неврологічні, кардіологічні, військово-реабілітаційні, центри реабілітації залежних.

В реабілітаційних центрах провадиться комплекс медичних, психологічних, педагогічних, професійних та юридичних заходів з відновлення автономності, працездатності та здоров'я осіб з обмеженими фізичними та психічними можливостями в результаті перенесених або вроджених захворювань, а також в результаті отриманих травм. Слід відмітити, що термін «Реабілітація» у медицині стосується переважно фізичного відновлення людей з набутими захворюваннями. Відповідно, реабілітаційні центри для відновлення неврологічних, ревматологічних та травматологічних хворих являють собою медичні, санаторно-курортні заклади.

В реабілітаційній практиці виділяють два напрямки відновлюваної реабілітації:

1). оздоровлююча профілактика захворювань в практично здорових людей з підвищеним ризиком розвитку хвороб і ослаблених в результаті негативного впливу факторів навколишнього середовища;

2). медичинська реабілітація та профілактика ускладнень.

Успішний досвід створення реабілітаційних центрів показав, що ці два напрямки можна об'єднувати в межах одного закладу, створюючи функціональні зони для інвалідів та здорових людей. Об'єднання здорових людей та інвалідів сприяє соціальній адаптації останніх та їх інтеграції в суспільстві [4].

Існує три основні фактори, які істотно впливають на розміщення реабілітаційних центрів, як закордоном, так і в Україні:

1. Екосфера. Головна перевага будь-якого замиського об'єкту. Наявність рекреаційних ресурсів (вода, ландшафт, ліс, клімат) надзвичайно важлива для реабілітаційних закладів і необхідна для санаторіїв та курортів.

2. Соціум. Громадське, культурне та історичне середовище, інформаційний та психологічний фон.

3. Інфраструктура. Наявність транспортних зв'язків. Відсутність доріг та інженерного забезпечення робить створення нового реабілітаційного центру не вигідним, а сам центр - важкодоступним.

У країнах з високим рівнем економіки реабілітація приймає системний характер і представлена профільними установами. Найбільшу популярність здобули реабілітаційні центри Німеччини, США та Ізраїлю.

Реабілітаційні клініки Німеччини містять елементи курортного лікування, часто розташовуються за містом і зручні для проживання. Найбільш відомими є кардіологічні та ортопедичні клініки.

Американські центри реабілітації входять до складу науково-медичних об'єднань. Вони оснащені передовим обладнанням, а відновні центри для хворих з ушкодженнями мозку визнані одними з кращих в світі.

Ізраїльські реабілітаційні центри ґрунтуються на базі великих профільних клінік, щоб пацієнт, після закінчення гострого періоду хвороби, міг отримати необхідне відновлення.

За останні роки в Україні стає відчутною тенденція до виникнення попиту на психологічну реабілітацію та різкого зростання попиту на фізичну реабілітацію, що додатково зумовлено, в даний час, проведенням антитерористичної операції (АТО) і збільшенням внаслідок цього людей, що потребують як фізичної, так і психологічної реабілітації.

Сьогодні послугами психологічної реабілітації в Україні, як одній з пострадянських країн, користуватися не прийнято. Хоча широкий доступ до закордонного медіаресурсу поступово сприяє зацікавленню та розвитку саме цього виду послуг.

Створення нових реабілітаційних центрів в Західній Україні має ряд переваг, серед яких можна виділити:

- невелика кількість конкурентів на даному ринку послуг (в Україні на даний момент існує лише один відповідний центр в Євпаторії, доступ до якої на даний час є утрудненим);
- необхідність надання даного виду послуг для осіб залучених до АТО з високим відсотком фінансування витрат державою (що дасть можливість економічного піднесення регіону);
- прогнозується зростання попиту на такі послуги завдяки впровадженню в Україні європейських стандартів життя;
- територіальна віддаленість регіону від зони бойових дій.

Провідною ідеєю створення реабілітаційних центрів в Україні є серйозна потреба у відповідних закладах, що опосередковано доводиться досвідом економічно-розвинутих країн Європи та Америки, де відповідні центри успішно функціонують протягом тривалого часу (понад 100 років) на засадах самоокупності, заповнюючи відповідну нішу і дозволяючи покращити як фізичне, так і психологічне здоров'я жителів відповідного регіону. За умови сьогоденної складної ситуації, пов'язаної з веденням військових дій на

території нашої країни розв'язання потреби реабілітаційних центрів є вже не просто актуальним, а й гостро необхідним. До того ж в умовах слабкої економіки розвиток реабілітаційних центрів дозволить вирішити одночасно і економічні проблеми регіону, ставши першим етапом ідеї відновлення Прикарпатська, і вирішить соціальні проблеми населення країни.

Список використаних джерел

1. Власюк Анатолій. Дрогобицька область на карті України.
<http://www.day.kiev.ua/uk/article/poshta-dnya/drogobicka-oblast-na-karti-ukrayini>
2. <http://www.litopys.com.ua/encyclopedia/perebudova-akt-progoloshennya-nezalezhnost-deklarats-ya-pro-derzhavniy-suveren-tet-ukra-ni-/galitska-asambleya/>
3. Тимошенко Леонід. Дрогобицька область.
<http://www.gazeta.lviv.ua/article/12905>
4. https://ru.wikipedia.org/wiki/Реабилитационный_центр

Аннотация

Статья посвящена изучению понятия реабилитационных центров. Рассмотрена необходимость и возможность развития современной реабилитации на территории Западной Украины. Подана история возникновения и современные предпосылки экономического формирования Прикарпатска.

Annotation

The paper studies the concept of rehabilitation centers. The necessity and possibility of the development of modern rehabilitation in western Ukraine. Filed history of the origin and formation of modern economic background of Prykarpatsk.

УДК 711.25

М. М. Бородич,
ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка

**ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-
ПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ РЕКРЕАЦІЇ ТА
ТУРИЗМУ РАЙОННОГО РІВНЮ
(на прикладі Бахчисарайського району АР Крим)**

Визначені принципи формування функціонально-планувальної організації зон відпочинку та туризму рівня адміністративного району, які є найбільш